

Magyar–orosz kapcsolatok a történelemben Az Apáczai Karról Kolomnába...

**Horváth Csaba Sándor –Varga Balázs
Széchenyi István Egyetem, Győr**

1. Bevezetés

Az orosz–magyar kapcsolatok több évszázados múltra nyúlnak vissza a történelemben, nagyon sokszínűek és szerteágazóak. Egyes események periférikus jelentőségűek, ellenben mások komoly befolyással bírtak valamely nép (általában a magyar) sorsának alakulására. Tapasztalataink szerint a magyar közvélemény napjainkban – elsősorban a közoktatásban szerzett ismeretek okán – inkább negatív véleménnyel van az oroszok Magyarország történelmében játszott szerepéről, a két nép viszonyáról. Az emberek döntő többsége az 1848/1849-es és az 1956-os forradalom és szabadságharc leverésére, valamint az 1945 és 1989 között szocialista korszakra asszociál, ha a két nép kapcsolata szóba kerül. Kutatásunkban célunk, hogy ezt a nézőpontot árnyaljuk, rávilágítsunk arra, hogy számos pozitív történés és kapcsolódási pont figyelhető meg a két ország viszonylatában, amelyek – különböző okokból – nem igazán jelennek meg a történelem (tan)könyvekben és a mindennapi közbeszédben. Egy új, a korábbiaknál objektívebb kép felvázolása hozzásegíthet minket ahhoz, hogy – egyéni és társadalmi szinten egyaránt – javuljon a magyarok vélekedése az orosz népről. A Széchenyi István Egyetem Apáczai Karának is van orosz, a kolomnai egyetemmel hivatalos együttműködése, amelynek történetét szintén röviden ismertetjük.

Hallgattassék meg a másik fél is alapon, érdemes ide citálni Szergej Mihejev, a moszkvai Politikai Konjunktúrakutató Intézet igazgatójának gondolatait. Ő ekképpen vélekedik a két állam jelenlegi kapcsolatáról: *„a politikában nincs szerelem... potenciálisan benne van a barátság is... a két ország viszonyára ezzel együtt a legjobb meghatározás, hogy pragmatikus”* (Stier 2015). Meglátása szerint a két országot hosszú távú közös érdekek kötik össze, mindenekelőtt gazdasági téren. Az Európai Unió által Oroszországgal szemben bevezetett szankciók ellenére mind Moszkva, mind pedig Budapest a kereskedelmi kapcsolatok további erősítésére törekszik. Ezen kívül – véli Mihejev – nagyon fontos kapocs, hogy mindkét állam értéként kezeli a szuverenitást. Úgy gondolja, tiszteletet érdemel, ahogy Budapest törekszik az önállóságra. Oroszország nyilván tisztában van azzal, hogy Magyarország az Európai Unió és a NATO tagja, ám e szervezeteken belül egyes kérdésekben van saját véleménye, és érdekeit láthatóan igyekszik megvédeni. Mihejev szerint Oroszország szemében önmagában imponáló, hogy Magyarország szemmel láthatóan nem akar feloldódni az euroatlanti szolidaritásban és e szövetségi rendszeren belül is elismerésre méltóan védi nemzeti szuverenitását. Ez így van még akkor is, ha tudjuk, hogy a magyarok megértőbbek, mint mondjuk a lengyelek, de különösebben nem szeretnek bennünket – véli Mihejev. Ezenfelül közös pontnak érzi, hogy mind Budapest, mind Moszkva a hagyományos európai értékek válságáról beszél. Azaz egyetért a két kormányzat abban, hogy Európában ma a progresszívnek nevezett értékek minimum vitathatóak. Azt viszont nem tudja Mihejev, hogy ez mennyire fedi ez az egész lakosság álláspontját (Stier 2015).

2. Kapcsolatok a középkorban

Géza magyar fejedelem – még trónörökös korában, a 960-as években – az Al-Duna melletti Gyécsa – ma Divécs – udvarház létesítésével ellenőrizhette a keleti kereskedelmet, amelynek célja ekkor Perejaszlavec volt a Duna-deltában. 969-ben magyarországi kereskedők

szállítottak még árut ide. Ez lehetőséget adott neki diplomáciai kapcsolatok kiépítésére is kelet felé. Ekkor jött létre Bizánc ellen a magyar–orosz–besenyő–bolgár szövetség I. Szvjatoszláv kijevi fejedelem vezetésével, amely azonban 970-ben az arkadiopoliszi csatában döntő vereséget szenvedett Bizánctól. 971-ben Bizánc elfoglalta Bulgáriát, II. Borisz bolgár cárt foglyul ejtette, az önálló bolgár patriarkátust pedig megszüntette, beolvasztva azt a konstantinápolyiba. Géza számára ekkor már világos volt, hogy a bizánci orientáció, a görög rítusú kereszténység felvétele Magyarország számára nem járható út (Kristó 1998: 85).

Az Árpád-ház (1000–1301) királyai és hercegei közül többen házasodtak a Kijevi Fejedelemség vagy valamelyik részfejedelemsége uralkodójának családjából, a Rurik-házból. Így tett többek között I. András (Anasztázia, Bölcs Jánoszláv kijevi nagyfejedelem lánya), Kálmán, Álmos herceg és II. Géza (Eufroszina, Vlagyimir Monomah unokája). A magyar királyok gyakran avatkoztak be halicsi belpolitikájába, a fejedelemség trónharcaiba, sőt II. András fiát, 1206 elején Kálmán herceget Halics királyává is koronáztatta (Kristó 1998: 121–201).

Károly Róbert 1336-ban a lengyel és cseh királlyal tartott visegrádi királytalálkozót követően a cseh uralkodóval kötött kereskedelmi egyezmény (Kristó–Makk 1988: 175–176) alapján biztosította a Csehországon és Lengyelországon keresztül Oroszországba vezető közös kereskedelmi utakat is (Engel–Kristó–Kubinyi 2001: 62).

Ezt követően főként a Balkánon felfelé törő Oszmán Birodalom hódításainak köszönhetően a magyar külpolitika inkább erre koncentrált már.

2.1. A kapcsolatok a 18–19. században

I. Péter cár a 18. század elején kijelölte már országa új útját, Európa „nyomába kívánt szegődni”. A cár elérte célját, birodalmat szervezett, habár saját kora nem igen szerette őt egyes kegyetlen intézkedései miatt (Szvák 2001: 224–253). Oroszország a 18. század második felében vált valóban európai tényezővé. Ez akkor vált nyilvánvalóvá, amikor a hétéves háború idején 1762-ben elhunyt Erzsébet orosz cárnő és utóda, II. Péter a porosz Frigyes lelkes híve azonnal visszahívta a hadsereget. Ez olyan mértékben megváltoztatta az erőviszonyokat, hogy 1763-ban a többi küzdő fél kénytelen volt békét kötni. Egy európai háborút az orosz állásfoglalás döntött el, amely azt jelezte, hogy Oroszország nagyhatalmi mivolta már senki előtt sem lehet kétséges. Napóleon felett aratott győzelme után tovább nőtt Oroszország mozgástere, ereje, önbizalma, európai nagyhatalmi státuszát pedig már az „Öreg Kontinens” udvaraiban is tudomásul vették (Szvák 2001: 270; 307). Ekkorra tehető a kulturális kapcsolatok számottevő növekedése is. Ez idő tájt ugyanis Oroszország és a Habsburg Birodalom kapcsolatát, amelynek 1526 óta részét képezte Magyarország, nem árnyékolta be viszálykodás, háborúskodás. A 18–19. század fordulóján Oroszország lakossága már négyszerese, területe pedig ötvenszerese volt Magyarországnak. Oroszországnak ugrásszerűen megnőtt a szárazföldi hadserege és flottája. Emellett a tudományok és a kultúra területén elért kimagasló eredmények jellemezték. A más országokból behívott és nagyon megbecsült külföldi szakemberekről mind gyakrabban lehetett olvasni a bécsi, pozsonyi és pest–budai újságokban (V. Molnár 2000: 8–9).

2.2. Tudományos kapcsolatok

Az európai nagyhatalommá váló 18. századi Oroszországnak égetően nagy szüksége volt jól képzett egészségügyi szakemberekre. Az orvosok számának növekedését sürgette a hatalmas szárazföldi hadsereg és a flotta kiépítése, a városok fejlődése és az első kórháza felállítása. Az első orvosi iskolát 1645-ben hozták létre Moszkvában, amelyet később katonai kórházak követtek Szentpéterváron és Kronstadtban. A gyakori járványok és betegségek miatt I. Péter orosz ifjakat küldött külföldre orvosi tanulmányok folytatására. Ennek tükrében ekkortájt Oroszországban szívesen látott vendégnek számítottak a medikusok. Az oroszok a

katolikusokat és a protestánsokat egyaránt befogadták, kedvező munkafeltételeket kínáltak számukra. A magyar–oroszc orvostörténeti kapcsolatok ekkor kezdődtek. A 18. századi magyar orvostudomány a viszonylag fejlett, önállósult és régi hagyományokkal rendelkező diszciplínák közé tartozott még akkor is, ha az 1635-ben megnyitott nagyszombati egyetemen 1769-től volt csak orvosi képzés. 15-20 magyar orvos tevékenykedett Oroszországban: Gyöngyössi Pál, II. Katalin udvari orvosa, Kereszturi Ferenc, a Moszkvai Egyetem orvosi karának dékánja, Peken Keresztély, az Orvosi Kollégium titkára, az első orosz gyógyszerkönyv összeállítója, Peken Mátyás, neves pétervári sebészprofesszor, Orlay János, I. Sándor házi orvosa, valamint Goethe barátja, Gogol nevelője a nyezsini gimnáziumban, és Koritáry György, a híres szemész, harkovi egyetemi professzor. A fentiekből kitűnik, hogy a magyar–oroszc orvosi kapcsolatok bár egyirányúak voltak, nagyon is gyümölcsöző együttműködésre vezettek. Ezt bizonyítják a magasba ívelő karriersek. Továbbá, hogy ezek az orvosok Oroszországot második hazájuknak tekintették, mivel anyagiakban, erkölcsiekben az átlagosnál jobban megbecsülték ott őket, így alkotókéességük jobban kiteljesedhetett.

A cári Oroszországban II. Katalin trónra lépése (1762) után merült fel az iskolaügy reformja, de ezek hamar meghiúsultak. Időközben a korabeli Magyarországon a pedagógia területén kiemelkedő kutatók közül a Délvidékről származó F. I. Jankovic pedagógiai munkássága érdemel említést. A „ratio és a közjó” szellemében bontakozott ki a korabeli iskola megreformálása, és többek közt Jankovic nevéhez fűződik a felvilágosodás új nagy korszaka az oktatás terén. A kutatók számára ismeretlen a szerb oktatásügy 1770–1782 közötti szakasza, így Jankovic munkássága is, akit II. Katalin cárnő az osztrák uralkodó javaslatára hívott meg Oroszországba. Az ő nevéhez fűződik az orosz népiskolai reform, tankönyvírás és számos metodikai–didaktikai elv meghonosítása. A pedagógia másik jelentős képviselője volt J. I. Felbiger, a sagani módszer művelője, az osztrák szakkönyvek szerb nyelvre fordítója. Ők ketten együtt dolgozták ki a normamódszert és annak oroszországi alkalmazását. Mindez igen nagy szerepet játszott a népiskolai reformban, a nevelési és metodológiai alapelvek kidolgozásában. Jankovics több mint két évtizeden át dolgozott fáradhatatlanul az orosz iskolarendszer átszervezésén. Jankovic az uralkodótól a Szent Vlagyimir-rend IV. fokozatát kapta, és az 1814-ben bekövetkező haláláig Oroszországban maradt.

A korszak oroszországi – leginkább pozitív – Magyarország-képét az orosz kutatók útleírásaiból, feljegyzéseiből és memoárjaiból ismerhetjük meg. Többségük a 18. és 19. században főként katonatisztként fordult meg Magyarországon. Ezen utazók leírásain túl Turgenyev, F. N. Glinka és mások jegyzetei is betekintést nyújtanak a korabeli Magyarország társadalmi, politikai, gazdasági, néprajzi és kulturális viszonyaiba (V. Molnár 2000: 33–126).

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc azonban megváltoztatta az oroszokról alkotott pozitívabb képet. Az osztrák császár, hogy elkerülje a megalázó presztízsesztést, I. Miklós orosz cártól kért 50 ezer fős segélyhadat. A cárnő azonban, hogy erőfölényét kimutassa, armadájának csaknem negyedét, kb. 200 ezer embert küldött Paszkevics vezetésével. A magyar honvédség a maga 160 ezer főjével ekkorra már jelentős hátrányba került, amely a fegyverletételt és a szabadságharc elvesztését eredményezte végül (Gergely 2005: 271). Az oroszok leverésében játszott szerepük miatt nem voltak népszerűek a magyarok között, de a földrajzi helyzetük miatt kikerülhetetlenek voltak és fontos gazdasági, politikai tényezőnek minősültek.

A cári Oroszország és az Osztrák–Magyar Monarchia közötti kapcsolatok az 1914-től az egymás ellen viselt háború miatt, majd a Monarchia széthullásával, illetve Szovjet-Oroszország létrejöttével ezt követően végleg megszakadtak. Az új magyar állam pedig évekig nem létesített diplomáciai viszonyt a Szovjetunióval, erre végül Gömbös Gyula miniszterelnöksége alatt, 1934-ben került sor. A magyar külpolitika harmadik célpontja Olaszország és Németország után Szovjetunió volt. Az 1930-as évek közepétől Moszkva

Németország sakkban tartása miatt nyugati hatalmakhoz közeledett. Mi, magyarok ebben a lehetséges revizionizmust láttuk. A II. világháború során azonban a két ország hadban állt egymással, majd 1945 után a győztes és vesztes analógiája mentén új mederbe került Magyarország és a Szovjetunió viszonya.

A II. világháború végén a Vörös Hadsereg mellett, hogy óriási pusztítást végzett az országban (Romsics 2005: 244–270), a magyar zsidóság számára elhozta a felszabadulást is, amellyel egyúttal véget vetett a hazai politikát alapvetően befolyásoló náci befolyásnak és a nyilas terrornak.

2.3. A II. világháború után

Magyarország 1945 után a szovjet érdekszféra részévé vált. Azt ezt követő fél évszázad alatt a „szovjet táborhoz”, a keleti blokkhoz tartozott, amely az ország szuverenitását mindvégig korlátozta. 1949-től minden lényeges kérdést Moszkvában döntöttek el a szovjetizálás jegyében. Az oroszokról alkotott képet ekkor még inkább rontotta az 1956-os forradalom orosz leverése (Romsics 2005: 387–397), amely után azonban ennek nem lehetett hangot adni, mint ahogy a történész szakma sem foglalkozhatott vele. Az orosz nyelv tanítása hivatalossá vált.

2.4. Rendszerváltás után

Az 1989–91 között lezajlott keletközép-európai rendszerváltások gyökeresen átalakították a II. világháború után kialakult nemzetközi kapcsolatokat. Magyarországon is rendszerváltás ment végbe, amelynek nyomán egy demokratikus, szuverén ország jött létre. Az orosz nyelv kötelező tanítását eltörölték. 1991 nyarán pedig az utolsó orosz csapatok is kivonultak Magyarországról. 1990 után Magyarország a felbomlott szovjet birodalomtól való elszakadás jegyében óvatos, távolságtartó Oroszország-politikába kezdett, ez ugyanakkor nem jelentett barátságtalan viszonyt. Antall József miniszterelnök 1991-es moszkvai látogatása során nemcsak Mihail Gorbacsovval találkozott, de Borisz Jelcinnel is, valamint az ukrán elnökkel Leonyid Kravcsukkal is. 1992-ben Jelcin budapesti látogatásakor a két ország kölcsönösen lemondott egymás kárigényéről (Romsics 2010: 13; 50). A két ország közti viszonyt azonban sem Antall, sem Boros, sem Horn nem próbálta szorosabbra fűzni, figyelmüket elsősorban az ország nyugati integrációja kötötte le.

2.5. Megtorpanás 1998-ban

Ez a viszonylag barátságos viszony, fejlődő gazdasági kapcsolatrendszer az évtized közepétől megtorpant. Ennek főbb okai az 1998-as pénzügyi válság, a NATO keleti bővítése, a délszláv helyzet alakulása, az Európai Unióba való magyar kandidálás volt (Romsics 2010: 54). Az 1998–1999-es oroszországi válságot követően a magyar export szereplői (Rába, Ikarus stb.) megszűntek vagy exportjuk mértéke jelentősen zsugorodott. Mindemellett az 1998-ban hatalomra került Orbán-kormány folytatta a rendszerváltás oroszellenes retorikáját. A koszovói háború idején pedig komoly diplomáciai botrány lett abból, hogy Magyarország vonakodott átengedni egy szerbeknek szánt orosz segélyszállítmányt. A szállítókönvojban ugyanis páncélozott járművek, valamint ENSZ-embargó alá tartozó üzemanyagszállítmány is volt. Egnapos huzavona után a katonai járművek nem, de az üzemanyag fele áthaladhatott az országon.

2.6. Újabb fellendülés 2001 után

A 2001. szeptember 11-i terrortámadások után Magyarország ártértékelte keleti politikáját. Ehhez hozzásegített az is, hogy az orosz gazdasági válság elmúlt és az orosz piacnak javult a fizetőképessége, ezzel egyenes arányban pedig megnőtt a magyar exportőrök aktivitása. A magyar építési fővállalkozások, a gyógyszeripar, az orvosi műszerek és berendezések

exportja, valamint a szerény mennyiségű élelmiszeripari termékek mellett a szolgáltatásexport is egyre inkább fellendült. Majd a baloldal hatalomra lépésével látványosan javult a magyar–orosz viszony. 2002-ben az akkori miniszterelnök, Medgyessy Péter Moszkvába látogatott a hűvös magyar–orosz viszony javítása céljából. Őt megelőzve utoljára Horn Gyula járt ott még 1995-ben. Haditechnikai, légi közlekedési, idegenforgalmi és környezetvédelmi együttműködésről tárgyaltak felek.¹ A kedvező politikai fejlemények hatására a két ország közti kereskedelmi kapcsolatok volumene egy év alatt negyven százalékkal nőtt. Majd Gyurcsány Ferenc 2006-ban kétszer is találkozott Vlagyimir Putyinnal, és 2009-ben nem sokkal lemondása előtt is járt nála.² Ezzel elindult az enyhülés időszaka a két ország diplomáciai kapcsolatában.

2.7. 2010-től nyitás kelet felé

Orbán Viktor 2009 őszén újabb miniszterelnöki megbízatása előtt látogatott el Moszkvába, és találkozott Putyinnal. Az orosz kormányfő pártjának kongresszusát látogatta meg Szentpéterváron, ahol röviden üdvözölték egymást. Orbán ezzel a gesztussal jelezte, hogy nyitott az oroszokkal a tárgyalásokra. 2010-es megválasztása után Orbán már miniszterelnökként meghirdette a keletre nyitás politikáját, és kinyilvánította, hogy ideológiai viták helyett pragmatikusan kell közeledni a keleti nagyhatalmak felé. Az Európai Tanács elnökeként 2011 tavaszán Párizsban azt prognosztizálta, hogy közeleg a nagy történelmi kiegyezés az EU és Oroszország között. Ugyanakkor hozzátette, Közép-Európának garanciákat kell kapnia, hogy az energiafüggetlenség, a katonai biztonság, a közlekedési infrastruktúra és a gazdasági átláthatóság tekintetében.³ Hosszas előkészület után sor került az Orbán–Putyin tárgyalásra, és bár látványos eredmény nem történt, a kényes ügyekkel kapcsolatban elindultak az egyezkedések (MOL, Malév, gáz).⁴ Végül 2015-ig szólt a szerződés a Gazprommal, amelyet megújítottak.

Az Európai Unió és Oroszország közötti elhidegülés közepette az egyetlen uniós miniszterelnök Orbán Viktor volt, aki fogadta Putyint. Megállapodás született a Gazprommal 2019-ig, a paksi atomerőmű bővítésével kapcsolatban. Az EU-t érintő nehézségek ellenére a magyar–orosz kapcsolat továbbra is jó.⁵

3. Kulturális kapcsolatok

De nemcsak a nagy- és az energiapolitika szintjén beszélhetünk növekvő aktivitásról, hanem a gazdasági és kulturális kapcsolatok is soha nem látott mértékben fejlődnek. A fiatalabb korosztályokból egyre többen érdeklődnek az orosz nyelv, az orosz kultúra iránt, egyfajta orosz reneszánsznak lehetünk a tanúi – és ennek megteremtődött az intézményes kerete is, hiszen a térségünkben először éppen Budapesten, az ELTE-n nyílt meg – a Russzkij Mir Alapítvány jóvoltából – a Ruszisztikai Kutatási és Módszertani Központ és Kabinet.⁶ Ez követően Pécsen is Orosz Kulturális Központ⁷ nyílt a Pécsi Tudományegyetemen. A Magyarországon élő oroszok számát több ezerre becsülhetjük. A hazai virágzó orosz kulturális életet jól példázza, hogy számtalan honlap jelenik meg, amely a magyar–orosz

¹ <http://www.origo.hu/itthon/20021218medgyessy.html> (letöltve: 2018.04.22.)

² <http://www.origo.hu/nagyvilag/20091125-valgyimir-putyin-orosz-kormanyfonel-vacsorazott-moszkvaban-gyurcsany-ferenc.html> (letöltve: 2018.04.22.)

³ <http://www.origo.hu/gazdasag/20150224-kudarc-a-keleti-nyitas-kiveve-torokorszag-fele.html#> (letöltve: 2018.04.22.)

⁴ <http://www.origo.hu/nagyvilag/20101202-megallapodas-nelkul-zarult-a-moszkvai-orban-putyin-talalkozo.html> (letöltve: 2018.04.22.)

⁵ http://kitekinto.hu/europa/2016/02/18/putyin-orban_talalkozo_orosz_sajtovisszhang/#.VxpqCUdApIU (letöltve: 2018.04.22.)

⁶ <http://www.russtudies.hu/index.php?menu=8&dir=&lang=h> (letöltve: 2018.04.22.)

⁷ <http://www.russtudies.hu/index.php?menu=8&dir=&lang=h> (letöltve: 2018.04.22.)

kapcsolatokra, az itt élő oroszokra és a hazai turisztikai lehetőségekre fókuszál orosz vagy magyar nyelven. Sőt, már kétnyelvű portál is működik.

4. Turizmus

A 2000-es évektől kezdődően szignifikánsan nő a hazánkat felkereső oroszok száma, akik főként Budapestet, a Balatont és a gyógyfürdőket látogatják nagy előszeretettel. A moszkvai konzulátus 2010-es adatai alapján már az előző évhez képest 20%-kal több vízumot állított ki. A priorizált desztinációk közül az egyik leghíresebb magyar gyógyhely, Hévíz emelkedik ki. Miután az orosz turisták az Észak-Afrikában kialakult politikai helyzet miatt kevésbé Egyiptom felé orientálódnak, megnövekedett az érdeklődés hazánk iránt. Ezzel együtt emelkedik a magyar ingatlant vásárló oroszok száma is. Ők leginkább a fővárosi nagy értékű villaépületeket, újépítésű penthouse-okat és a fürdővárosi apartmanokat, családi házakat preferálják. Hévíz szinte már orosz turisztikai központtá válik köszönhetően közeli reptérének, de Gyula, Hajdúszoboszló és Bükfürdő is vonzza a kelet-európai ország turistáit. Az egészségturizmus a hazai gazdaságstratégia egyik prioritása a gyógyfürdő-kultúra fejlesztésével egyetemben, ezért a cél, hogy tovább növekedjen az orosz turisták aktivitása hazánkban.⁸ Ugyanakkor a 2015-ös rubelválság jelentősen rontotta a statisztikákat, míg az Oroszországba irányuló magyar turizmusét növelte.⁹ Ennek egyik bizonyítéka, hogy 2016-ban már heti 21 járat kötötte össze Budapestet és Moszkvát, és a nyári időszakban – hévízi turizmus támogatása céljából – külön járatokat is indítanak Sármellékre az orosz fővárosból.¹⁰

5. Az Apáczai Karról Kolomnába

A 2011-ben indult THIEC (Teaching History for Europe in Common) elnevezésű projektben ismerkedett meg – az akkor még Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Karának két oktatója – Dr. Horváth Csaba Sándor és Dr. Varga Balázs – Olga Galkinával, a kolomnai egyetem történész docensével. E projekten keretében – francia, magyar, orosz, portugál, lengyel és finn kutatókkal – a közös fájdalmas történelmi múltat vizsgálták a résztvevő országok, amelyből két angol nyelvű közös publikáció született a helsinki és a kolomnai egyetem folyóiratában. A kutatás folytatásaként és egy új, egyetemi szintű együttműködés elindításaként először 2016 májusában járt Dr. Horváth Csaba Sándor és Dr. Varga Balázs – akkor már – a Széchenyi István Egyetemet és az Apáczai Kart képviselve Kolomnában, ahol nemzetközi tudományos konferencián és kerekasztal-beszélgetésen vettek részt. Ez alkalommal elkezdődött a két egyetem közötti együttműködés megalapozása. Ennek betetőzéseként Prof. Dr. Komlósi László rektorhelyettes és Prof. Dr. Bakonyi István professor emeritus 2017 májusában szintén a kolomnai egyetemen járt a Széchenyi István Egyetem és a kolomnai Higher Education of Moscow Region “State University of Humanities and Social Studies” «“GSGU”» közötti végleges együttműködési szerződés aláírása céljából. Ezt 2017 májusában egy újabb apáczais kutatócsoport kolomnai látogatása követte, amely alkalommal három apáczais oktató (Dr. Lanczendorfer Zsuzsanna, Dr. Horváth Csaba Sándor és Dr. Varga Balázs) és három hallgató (Bordács Eszter, Kovács Bianka és Pulai Sarolta) képviselte a kart oktatói és hallgatói konferencián, illetve kulturális programokon. A érintett kutatók a „Hungary and Russia from First Hand” elnevezésű történelmi kutatási projektet is elindították. Az orosz delegáció első ízben 2016 októberében járt Magyarországon, amikor az Apáczai-napok Nemzetközi Konferencián vett részt, ahol a közös projekt egy külön szekciót kapott. Az itt elhangzott előadások azóta már a konferencia megjelent tanulmánykötetének részét képezik. Ezt követően 2018 novemberében látogatott el ismételtén a kolomnai

⁸ <https://web.archive.org/web/20111008073513/http://ru.hu/cikk/55#> (letöltve: 2018.04.22.)

⁹ <http://azutazo.hu/orosz-turistak-jottek-lattak-kevesbe-jonnek/> (letöltve: 2019.01.25.)

¹⁰ <https://turizmus.com/utazas-kozlekedes/az-orosz-utazokat-valtoztatlanul-erdekli-magyarorszag-1134912> (letöltve: 2018.04.23.)

kutatócsoport az Apáczai Karra, ahol újfent a konferencián, illetve több érdekes programon vett részt, a korábbi kapcsolatokat mélyítette. A két egyetem közötti szerződés aláírása óta több mint 15 kolomnai hallgató érkezett egy-egy szemeszteres részképzésre különböző ösztöndíjakkal vagy önköltségen a Széchenyi István Egyetemre, így nagyban hozzájárult az egyetem nemzetköziesítési folyamatához.

A projekt következő állomása a tervek szerint Kolomnában lesz 2019 tavaszán. Az előzetes elképzelések alapján három oktató és tizenhárom apáczaai hallgató utazik Oroszországba tudományos kutatásaik prezentálása és kulturális perspektívájuk szélesítése céljából. Ezzel együtt kijelenthető, hogy a Széchenyi István Egyetem és a kolomnai Higher Education of Moscow Region “State University of Humanities and Social Studies” «“GSGU”» között egy rendkívül gyümölcsöző kapcsolat jött létre, amely az egyetem nemzetköziesítési politikájába tökéletesen illeszkedik, biztosítva az egymás közötti oktatói és hallgatói mobilitást.

6. Konklúzió

Mindent összegezve megállapítható, hogy a magyarok és az oroszok – akkor még Kijevi Fejedelemség név alatt – története a magyar államalapítás elé, Gézáig nyúlik vissza. A két ország történelme innentől földrajzi elhelyezkedésük miatt sokszor egybeforrt. Ez a kapcsolat sokáig pozitív volt, aztán 1849-től, miután a Habsburgok az orosz cártól kértek intervenció sereget a magyar szabadságharc leverésére, rosszra fordult. Ezután a két világháborúban mint ellenséges felek álltak szemben egymással a magyarok és az oroszok. 1945 után Magyarország egyre inkább a Szovjetunió felé sodródott, amelynek a betetőzése az 1956-os forradalom szovjetek általi leverése volt. Innentől az ország a kiépülő keleti blokkba tartozott egészen a rendszerváltozásig. A szovjet katonák csak 1991-ben hagyták el Magyarországot, amely ezek után nyugat felé fordult. Szovjetunió szétesésével Oroszország alvó óriás lett, amely az ezredforduló után egyre inkább magára talált. A magyar politika pedig a kezdeti távolságtartó magatartása után ismét nyitott és nyit a világ legnagyobb állama felé, amely óriási piaccal rendelkezik. Az orosz és a magyar nép közös történelmének nagy múltja van és koránt sincs vége, mint ahogy ezt a fellendülő kulturális, gazdasági, turisztikai és oktatási kapcsolatok mutatják is.

Irodalom

- Engel P.–Kristó Gy.–Kubinyi A. 2002. *Magyarország története 1301–1526*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Gergely A. (szerk.) 2005. *Magyarország története a 19. században*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Györffy Gy. 2013. *István király és műve*. Budapest: Balassi Kiadó.
- Kristó Gy. 1998. *Magyarország története 895–1301*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Kristó Gy.–Makk F. (szerk.) 1988. *Károly Róbert emlékezete*. Budapest: Európa Könyvkiadó.
- Romsics I. 2010. *A Harmadik Magyar Köztársaság 1989–2009*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- Romsics I. 2005. *Magyarország története a XX. században*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Stier G. 2015. *Szergej Mihejev a magyar–orosz viszonyról és a vazallus Európáról*. <http://mno.hu/kulfold/szergej-mihejev-a-magyar-orosz-viszonyrol-es-a-vazallus-europarol-1272949>
- Szvák Gy. (szerk.) 2001. *Oroszország története*. Budapest: Pannonica Kiadó.
- V. Molnár L. 2000. *Magyar–orosz kulturális kapcsolatok 1750–1815*. Piliscsaba: Magyar Tudománytörténeti Intézet.

Internet:

<http://www.origo.hu/itthon/20021218medgyessy.html> (letöltve: 2018.04.22.)
<http://www.origo.hu/nagyvilag/20091125-valgyimir-putyin-orosz-kormanyfonel-vacsorazott-moszkvaban-gyurcsany-ferenc.html> (letöltve: 2018.04.22.)
<http://www.origo.hu/gazdasag/20150224-kudarc-a-keleti-nyitas-kiveve-torokorszag-fele.html#> (letöltve: 2018.04.22.)
<http://www.origo.hu/nagyvilag/20101202-megallapodas-nelkul-zarult-a-moszkvai-orban-putyin-talalkozo.html> (letöltve: 2018.04.22.)
http://kitekinto.hu/europa/2016/02/18/putyin-orban_talalkozo_orosz_sajtovisszhang/#.VxpqCUdAplU (letöltve: 2018.04.22.)
<http://www.russtudies.hu/index.php?menu=8&dir=&lang=h> (letöltve: 2018.04.22.)
<http://www.russtudies.hu/index.php?menu=8&dir=&lang=h> (letöltve: 2018.04.22.)
<https://web.archive.org/web/20111008073513/http://ru.hu/cikk/55#> (letöltve: 2018.04.22.)
<https://turizmus.com/utazas-kozlekedes/az-orosz-utazokat-valtozatlanul-erdekli-magyarorszag-1134912> (letöltve: 2018.04.23.)
<http://azutazo.hu/orosz-turistak-jottek-lattak-kevesbe-jonnek/> (letöltve: 2019.01.25.)